

The effect of behavior problems in reducing team of sport soccer with behavior in boys in orphanages

Yetiştirme yurtlarında kalan sosyal uyum problemi olan erkek çocukların uyum problemlerinin düzeltilmesinde takım sporlarından futbolun etkisi

**Hulusi Alp¹
Osman Kürşat Ergül²**

Abstract

In this study, "Men With Behavior Problems remaining in Orphanages in Reducing Children's Behavior Problems of Team Sports Football 's Effect" is aimed to investigate. Football 's children also express their feelings was to determine the effect on. Designated for the purpose ,in the range of 7-11 years , Aydın Provincial Directorate of Social Services and Child Protection Agency in the dormitory of the 15 remaining children 's experiment , 14 percent controlled study was conducted with a total of 29 children. Finally, to make an evaluation study enrolled all the responsible parents of children staying abroad for the first test and post-test were applied , including social adjustment scale . The results of this test were performed with the SPSS program. To the comparison of the mean difference between groups Mann-Whitney U test to Nan-Par , to the comparison of intra-group mean difference in the Wilcoxon Nan Par test were examined. As a result, in orphanages, behavior problems of children with a team sport, football to participate in behavior problems in the reduction (* p <0.05) significance level and

Özet

Bu araştırmada “Yetiştirme yurtlarında kalan sosyal uyum problemi olan erkek çocukların uyum problemlerinin düzeltilmesinde takım sporlarından futbolun etkisi”ni araştırmak amaçlanmıştır. Araştırma evrenini, sosyal hizmetler ve çocuk esirgeme kurumu Aydın il müdürlüğüne bağlı çocuk yuvası ve kız yetiştirme yurdunda kalan; 9–11 yaş aralığındaki sosyal uyum ve davranış bozukluğu olan erkek çocuklar oluşturmaktadır. Araştırma örneklemini ise iki aşamada belirlenmiştir. Birinci aşamada; araştırma evreninin içinden kurum psikoloğu ve çocuk gelişim uzmanı tarafından, sosyal uyum ve davranış bozukluğu olan toplam 29 (yirmi dokuz) erkek çocuk belirlenmiştir. İkinci aşamada ise; belirlenen yirmi dokuz (29) erkek çocuğun içinden araştırmacı tarafından basit tesadüfi yöntemle belirlenen on beş (15) çocuk ile deney grubu, on dört (14) çocuk ile de kontrol grubu oluşturulmuştur. Araştırma sonunda değerlendirme yapabilmek için deney ve kontrol grubunu oluşturan çocukların kaldıkları yurttan bu çocuklardan sorumlu olan bakıcı annelerine sosyal uyum ve davranış ölçeği ön-test ve son-test olarak uygulanmıştır.

¹ Dr, Süleyman Demirel Üniversitesi, Eğirdir Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu, ekim1778@gmail.com

² Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, kursatergul@gmail.com

(* $p < 0.01$) significance level was significant was found.

Keywords: Social Cohesion, Sports, Football, Behavior Problem.

[\(Extended English abstract is at the end of this document\)](#)

Bu testin sonuçları SPSS istatistik programı ile yapılmıştır. Gruplar arası sıra ortalaması farklarının karşılaştırmasına sıralı olmayan bağımsız değişkenlere Mann-Whitney U Nan-Par testle, Grup içi ortalama farklarının karşılaştırmasına ise Wilcoxon Nan Par testle bakılmıştır. Tip 1 hata için $\alpha = 0.05$ ve 0.01 düzeyi alınmıştır. Sonuç olarak; yetiştirme yurdunda kalan, sosyal uyum ve davranış problemi olan çocukların davranış problemlerinin azalmasında ve uyumsal davranışlarının artmasında takım sporlarından olan futbolun $*p < 0.05$ ve $**p < 0.01$ düzeyinde etkili olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Uyum, Spor, Futbol, Davranış Problemi.

Giriş

Çocukları geleceğe hazırlamak tüm toplumlarda görülen ortak bir aktivitedir. Çocukları her yönüyle toplumda yaşamaya alıştırmak, başta anne ve babanın, toplumdaki her yetişkin bireyin yapması gereken en önemli görevdir (Tel, 2008). Öte yandan, kişinin sağlıklı bir sisteme sahip olması için, yapılan her tür etkinliğin önemi oldukça fazladır. Ancak kişinin tümüyle sağlıklı olabilmesi, yapılan aktivitelerden daha fazlasını gerektirmektedir. İnsanın tümüyle yani, bedensel, zihinsel ve ruhsal açıdan sağlıklı bir gelişim gösterebilmesi için; anne, baba ve kardeşlerden oluşan aile içinde yetişmesinin önemli olduğu düşüncesi, farklı dallardaki bilim adamları tarafından ortaya konulmuştur. Aile yuvasının yakınlığı, sevgisi ve anne-babanın şefkat ve sıcak ilgisinden yoksun kalan çocukların, kişilik gelişimi bozuklukları, topluma uyum sağlayamamaları ve yine gelişme açısından birtakım eksiklikleri üzerlerinde barındırmaları kaçınılmazdır (Yıldız, 2008). Her çocuk gelişimini sağlıklı bir ailenin yanında geçirebilecek kadar şanslı olamamaktadır (Akt. Karabulut, 2011). Kişinin sosyalleşmesinde; aile, okul, iş, oyun, arkadaş grubu, akran, kitle iletişim araçları, sanat ürünleri vs. unsurlar etkin rol oynarken, yetiştirme yurdu ve çocuk yuvası da, bir yönüyle ailenin görevini, bir yanıyla da okulun işlevini tamamlamaktadır (Yıldız, 2008). Birey, kişisel yaşamını sürdürmek ve iyileştirmek için, uyumlu bir toplum yaşantısı içinde bulunma (Karakuşçu, 1999), toplumda bireylerin başkaları ile sağlıklı ilişkiler geliştirmesi hem bireyin kendisi hem de toplumsal uyum için önemlidir. Çocuğun benliği ile çevresi arasındaki ilişkinin uyumlu olması gerekir (Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), 2007). Bir diğer anlamda ise, sosyalleşme, kişinin, grubun kural ve değerlerine uymayı öğrenmesi, bu değerler düzenini benimsemesidir. Bu öğrenme doğumdan ölüme dek tüm yaşam boyunca devam eder ve bu süre içinde bireyin çevredeki

insanlarla ilişkileri ve diğer çevre faktörleri sosyal uyumunda önemli rol oynar (Yavuzer, 1998). Toplumumuzda uyumsuz çocukların üstün zekâlı olduklarına ilişkin yaygın bir inanış vardır. Gerçek durum aslında böyle değildir. Yapılan araştırmalar sonucunda bu çocukların zekâ bölümü puanı ortalamaları normal yaşlılarından daha düşük çıkmaktadır. Eğer uyum sağlanmazsa çocuğun gelişimi aksayacak, çevresiyle olan ilişkileri de bozulacaktır (Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), 2007). Beden Eğitimi, spor etkinlikleri ve oyunlar yoluyla kazanılan psikolojik ve sosyal alandaki davranış değişiklikleri bireyin genel yaşantısına transfer olur mu konusunda yapılan araştırmalar, bedensel aktiviteler yoluyla fiziksel ve psiko-sosyal alanlarda kazanılan davranışların günlük yaşamda gerekli ve ilgili benzer durumlara transfer olduğunu göstermiştir (Çamlıyer, 2011). Çocuk oyun aracılığıyla duygusal yönden rahatlar ve çevresindeki bireylerle ilişkisinde kendisine düşen rolü oynayarak kişilik gelişimini sürdürür. Özellikle, iletişim sırasında tepkileri açık olmayan çocuklara yardımcı olmak güçlükleri olan bir süreç olduğundan, bu çocuklara yardım etmede oyun türü, oyun sırasındaki ifadeler, çizdiği resimler çocuğun ruhsal durumunu ortaya koymada önemlidir. Erikson'a göre oyun, çocuğun yenilgiler, acılar ve yaşamda karşılaşılan hayal kırıklıklarına kendini hazırlamak için kullandığı bir araçtır (Muratlı, 1997; Arslan, 2000).

Gelişmiş ülkelerde spor ve sportif etkinlikler sosyalleşmenin önemli bir aracı olarak kabul edilirler. Çocuklar için spor, fiziksel gelişimin yanında psikolojik ve sosyal gelişim içinde önemlidir (Tel, 2008). Sportif etkinliklerden birisi olan Futbol her kesimden insanın yer ve zaman ayrımı yapılmadan zevkle uygulayabileceği dünyayı peşinden koşturana bir spor aktivitesidir (Özbar, 2009). Bu nedenle futbol, bu yaş grubu için ilgi çeken ve pek çok özelliği geliştirebilmesi ile de uygun bir branş olarak düşünülebilir. Futbol, tüm ülkelerin vazgeçilmez spor uğraşısı olmayı başarmıştır (Göksu ve Yüksek, 2003). Futbolun seyrine doymazlığı, sürprizlerle doluluğu ve içerdiği değerler onu, günden güne daha değerli hale getirmektedir. Başer (1994) tarafından, futbolun bir takım oyunu olmasının dışında, gerçek bir takım olmanın çok zor olduğu ve bunun değerinin eşsizliği, özellikle vurgulanmıştır. Bunun dışında dayanıklılık, hız, güç, esneklik ve eşgüdüm becerilerinde artışa neden olan önemli bir spor branşıdır (Başer, 1994).

Yöntem

Bu araştırma, deneysel bir çalışmadır. Araştırma öntest – sontest kontrol gruplu deneme modelinde desenlenmiştir. Araştırma ile “Yetiştirme yurtlarında kalan sosyal uyum problemi olan erkek çocukların uyum problemlerinin düzeltilmesinde takım sporlarından futbolun etkisi” ni ortaya koyabilmek amaçlanmıştır.

Araştırmanın evrenini; sosyal hizmetler ve çocuk esirgeme kurumu Aydın il müdürlüğüne bağlı sekseninci yıl çocuk yuvası ve kız yetiştirme yurdunda kalan, 9–11 yaş aralığında bulunan sosyal uyum ve davranış bozukluğu olan erkek çocuklar oluşturmaktadır. Araştırma örneklemini ise; iki aşamada oluşturulmuştur. Birinci aşamada; araştırma evreninin içinden, kurum psikoloğu ve çocuk gelişim uzmanı tarafından (yirmi dokuz) sosyal uyum ve davranış bozukluğu olan toplam 29 erkek çocuk belirlenmiştir. İkinci aşamada ise; belirlenen yirmi dokuz (29) erkek çocuğun içinden araştırmacı tarafından basit tesadüfi yöntemle belirlenen on beş (15) çocuk ile deney grubu, on dört (14) çocuk ile de kontrol grubu oluşturulmuştur. Uygulama grubundaki sosyal uyum ve davranış bozukluğu olan çocuklara on altı (16) hafta boyunca, hafta da üç (3) gün bir (1) saat takım sporlarından olan futbol egzersiz çalışması yaptırılmıştır.

Uygulamanın yapılacağı günler Pazartesi, Çarşamba ve Cuma olarak belirlenmiştir. Bu günlerin seçilmesinde ki amaç çocukların uygulanan etkinliklerden çok fazla uzak kalmaması ve tüm hafta boyunca çocukların çalışmalara motivasyonlarını artırabilmek için bu günler belirlenmiştir. İçerik olarak; ısınma hareketleri, işlevsel futbol egzersizleri ve eğitsel oyunlar bölümlerinden oluşan program uygulanmıştır.

Kontrol grubunu oluşturan sosyal uyum ve davranış bozukluğu olan çocuklara ise on altı (16) hafta boyunca herhangi bir etkinlik ya da sportif aktivite yaptırılmamıştır.

Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada, grupların sosyalleşme düzeylerini belirlemek amacıyla veri toplama aracı olarak sosyal uyum ve davranış ölçeğinin gelişimsel özellikler alt başlıklarından biri olan “Sosyalleşme” alanındaki maddeler kullanılmıştır. Sosyal uyum ve davranış ölçeği çocuk ve erişkinlerde sosyal davranışları değerlendiren standartlaştırılmış bir veri toplama aracıdır. Sosyal uyum ve davranış ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması, ölçeğin aynı gruba aralıklı olarak iki kez uygulama yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Sosyal uyum ve davranış ölçeğinin Türkçe çevirisi ve geçerlik – güvenirlik çalışması Epir tarafından 1974 yılında yapılmıştır (Bıyıklı, 1987; Azaula, 2000; Ağrı Rehberlik Araştırma merkezi (RAM), 2003).

Verilerin Analizi

Deney ve kontrol grubundaki sosyal uyum ve davranış bozukluğu olan çocuklardan sorumlu olan bakıcı annelerine “sosyal uyum ve davranış ölçeği” çalışmanın başında ön-test ve çalışmanın sonunda son-test olarak uygulanmıştır.

Bu testin sonuçları SPSS istatistik programı ile yapılmıştır. Gruplar arası sıra ortalaması farklarının karşılaştırmasına sıralı olmayan bağımsız değişkenlere Mann-Whitney U Nan-Par testle, Grup içi ortalama farklarının karşılaştırmasına ise Wilcoxon Nan Par testle bakılmıştır. Tip 1 hata için $\alpha = 0.05$ ve 0.01 düzeyi alınmıştır.

Bulgular

Araştırma kapsamına alınan toplam 29 kişinin tamamı (% 100) erkek çocuklardan oluşmaktadır.

Tablo 1: Deney ve kontrol grubundaki çocukların yaşlara göre dağılımları

Yaş	Deney Grubu		Kontrol Grubu	
	Sayı	%	Sayı	%
10	6	.40	8	.57
11	9	.60	6	.43
Toplam	15	100.0	14	100.0

$\chi^2=0,034$ $p=0,853$

Tablo 1' e bakıldığında araştırma kapsamına alınan; deney ve kontrol grubundaki çocukların yaş'a göre yüzdelerle dağılımları görülmektedir. Tabloya bakıldığında deney ve kontrol grubundaki çocukların 10 yaş ve 11 yaş aralığında yoğunlaştığı ve gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı grupların yaş özellikleri açısından benzerlik gösterdiği görülmektedir ($\chi^2=0,034$ $p=0,853$).

Tablo 2: Deney ve kontrol grubundaki çocuklardan sorumlu olan anne görüşlerini içeren verilerin öntest ve sontest puan ortalamaları, standart sapmaları, minimum ve maksimum puan dağılımları

Gruplar	N	Öntest		Sontest		Ortalama $\pm$ SS	
		Minimum	Maksimum	Minimum	Maksimum	Öntest	Sontest
Deney Grubu	15	10	18	23	41	14,27 $\pm$ 3,127	29,07 $\pm$ 5,175
Kontrol Grubu	14	11	17	11	19	13,79 $\pm$ 2,045	15,29 $\pm$ 2,128

Tablo 2'de Deney ve kontrol grubundaki çocuklardan sorumlu olan anne görüşlerini içeren verilerin ön-test ve son-test puanlarının ortalama farklarının karşılaştırılması görülmektedir. Tabloda yer alan verilere göre deney grubundaki çocukların ön-test puan ortalaması 14,27 $\pm$ 3,127' iken bu değer son-test'te 29,07 $\pm$ 5,175'e yükselerek 15,20 oranında bir puan artışının olduğu, kontrol grubundaki çocukların ön-test puan ortalaması 13,79 $\pm$ 2,045' iken bu değer son-test'te 15,29 $\pm$ 2,128'e yükselerek 1,4 oranında bir puan artışının olduğu görülmektedir.

Tablo 3: Deney ve kontrol grubundaki çocuklardan sorumlu olan anne görüşlerini içeren verilerin mann-whitney u nan par teste göre öntest – sontest sıra ortalamaları puan farklarının karşılaştırılması

Sosyal Uyum ve Davranış Ölçeği Alt Faktörler	Gruplar	N	Öntest		U	P	Sontest		U	P
			Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı			Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı		
İş Birliği Yapabilme	Deney Grubu	15	15,00	225,00	105,00	1,000	20,50	307,50	22,500	,000**
	Kontrol Grubu	14	15,00	210,00			9,11	127,50		
Başkalarını Dikkate Alabilme	Deney Grubu	15	15,77	236,50	93,500	,557	21,60	324,00	6,000	,000**
	Kontrol Grubu	14	14,18	198,50			7,93	111,00		
Başkalarının Farkında Olabilme	Deney Grubu	15	15,00	225,00	105,000	1,000	18,53	278,00	52,000	,003**
	Kontrol Grubu	14	15,00	210,00			11,21	157,00		
Başkaları ile Etkileşim Kurabilme	Deney Grubu	15	17,10	256,50	73,500	,095	21,30	319,50	10,500	,000**
	Kontrol Grubu	14	12,75	178,50			8,25	115,50		
Grup Faaliyetlerine Katılabilme	Deney Grubu	15	13,80	207,00	87,000	,364	19,20	288,00	42,000	,001**
	Kontrol Grubu	14	16,29	228,00			10,50	147,00		
Bencillik	Deney Grubu	15	16,67	250,00	80,000	,206	22,00	330,00	,000	,000**
	Kontrol Grubu	14	13,21	185,00			7,50	105,00		
Sosyal Olgunluk	Deney Grubu	15	14,20	213,00	93,000	,525	21,90	328,50	1,500	,000**
	Kontrol Grubu	14	15,86	222,00			7,61	106,50		
Faktörler Toplamı	Deney Grubu	15	15,73	236,00	94,000	,628	22,00	330,00	,000	,000**
	Kontrol Grubu	14	14,21	199,00			7,50	105,00		

Tablo 3' te deney ve kontrol grubundaki çocuklardan sorumlu olan anne görüşlerini içeren verilerin mann-whitney u teste göre ön-test – son-test sıra ortalamaları puan farklarının karşılaştırılması görülmektedir. Uygulanan program öncesinde deney ve kontrol grubundaki çocukların ön-test sıra ortalaması puanlarına göre; sosyal uyum ve davranış ölçeği alt faktörlerinden; işbirliği yapabilme, başkalarını dikkate alma, başkalarının farkında olma, başkalarıyla etkileşim, grup faaliyetlerine katılma, bencillik, sosyal olgunluk alanında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Uygulanan program sonrasında deney ve kontrol grubundaki çocukların son-test sıra ortalaması puanlarına göre; sosyal uyum ve davranış ölçeği alt faktörlerinden; işbirliği yapabilme, başkalarını dikkate alma, başkalarının farkında olma, başkalarıyla etkileşim, grup faaliyetlerine katılma, bencillik, sosyal

olgunluk alanında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir (**p<0,01).

Sonuçlara bakıldığında; Uygulanan program öncesinde deney ve kontrol grubundaki çocukların ön-test sıra ortalaması puanları arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark olmadığı; uygulanan programdan sonra deney ve kontrol grubundaki çocukların son-test sıra ortalaması puanları arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Sonuçlara yansıyan bu farkın özel olarak hazırlanıp uygulanan futbol egzersiz programından kaynaklandığı söylenebilir.

Tablo 4: Deney ve kontrol grubundaki çocuklardan sorumlu olan anne görüşlerini içeren verilerin wilcoxon-npar teste göre öntest – sontest sıra ortalamaları puan farklarının karşılaştırılması

Gruplar	Sosyal Uyum ve Davranış Ölçeği Alt Faktörler	N	Ön-test ve Son-test		Z	P	
			Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı			
Deney Grubu	İş Birliği Yapabilme	0	Negatif Sıra	,00			
		15	Pozitif Sıra	8,00	120,00	3,873	,000**
		0	Eşit	-	-		
	Başkalarını Dikkate Alabilme	0	Negatif Sıra	,00	,00		
		15	Pozitif Sıra	8,00	120,00	3,428	,001**
		0	Eşit	-	-		
	Başkalarının Farkında Olabilme	1	Negatif Sıra	1,00	1,00		
		10	Pozitif Sıra	6,50	65,00	2,971	,003**
		4	Eşit	-	-		
	Başkalarıyla Etkileşim	0	Negatif Sıra	,00	,00		
		14	Pozitif Sıra	7,50	105,00	3,638	,000**
		1	Eşit	-	-		
	Grup Faaliyetlerine Katılabilme	0	Negatif Sıra	,00	,00		
		12	Pozitif Sıra	6,50	78,00	3,153	,002**
		3	Eşit	-	-		
	Bencilik	0	Negatif Sıra	,00	,00		
		15	Pozitif Sıra	8,00	120,00	3,450	,001**
		0	Eşit	-	-		
	Sosyal Olgunluk	0	Negatif Sıra	,00	,00		
		15	Pozitif Sıra	8,00	120,00	3,451	,001**
0		Eşit	-	-			
Faktörler Toplamı	0	Negatif Sıra	,00	,00			
	15	Pozitif Sıra	8,00	120,00	3,417	,001**	
	0	Eşit	-	-			
Kontrol Grubu	İş Birliği Yapabilme	0	Negatif Sıra	,00	,00		
		3	Pozitif Sıra	2,00	6,00	1,732	,083
		11	Eşit	-	-		
	Başkalarını Dikkate Alabilme	2	Negatif Sıra	3,00	6,00		
		3	Pozitif Sıra	3,00	9,00	,447	,655
		9	Eşit	-	-		

Başkalarının Farkında Olabilme	0	Negatif Sıra	,00	,00	1,414	,157
	2	Pozitif Sıra	1,50	3,00		
	12	Eşit	-	-		
Başkalarıyla Etkileşim	0	Negatif Sıra	,00	,00	,000	1,000
	0	Pozitif Sıra	,00	,00		
	14	Eşit	-	-		
Grup Faaliyetlerine Katılabilme	0	Negatif Sıra	,00	,00	2,000	,046*
	4	Pozitif Sıra	2,50	10,00		
	10	Eşit	-	-		
Bencillik	0	Negatif Sıra	,00	,00	1,732	,083
	3	Pozitif Sıra	2,00	6,00		
	11	Eşit	-	-		
Sosyal Olgunluk	0	Negatif Sıra	,00	,00	1,000	,317
	1	Pozitif Sıra	1,00	1,00		
	13	Eşit	-	-		
Faktörler Toplamı	0	Negatif Sıra	,00	,00	2,684	,007**
	9	Pozitif Sıra	5,00	45,00		
	5	Eşit	-	-		

Tablo 4'te deney ve kontrol grubundaki çocuklardan sorumlu anne görüşlerini içeren verilerin wilcoxon-npar test'e göre ön-test – son-test sıra ortalaması puanlarının karşılaştırılması görülmektedir. Deney grubundaki çocukların ön-test ve son-test sıra ortalaması puanlarına göre; sosyal uyum ve davranış ölçeği alt faktörlerinden; işbirliği yapabilme, başkalarını dikkate alma, başkalarının farkında olma, başkalarıyla etkileşim kurabilme, grup faaliyetlerine katılma, bencillik, sosyal olgunluk alanında istatistiki olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir (**p<0,01). Sonuçlara bakıldığında, deney grubundaki çocukların öntest ve sontest puanları arasında anlamlı bir fark olduğu bu farkın uygulanan programdan kaynaklandığı söylenilebilir.

Kontrol grubundaki çocukların ön-test ve son-test sıra ortalaması puanlarına göre; sosyal uyum ve davranış ölçeği alt faktörlerinden, işbirliği yapabilme, başkalarını dikkate alma, başkalarının farkında olma, başkalarıyla etkileşim, bencillik, sosyal olgunluk alanında istatistiki olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmemektedir (p>0,05). Grup faaliyetlerine katılma ve faktörler toplamında ise istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir (*p<0,05). Kontrol grubundaki çocuklarda bir gelişme olmasında normal olarak devam ettikleri okullarında okul arkadaşları ile girmiş oldukları diyaloglardan ve okul dışında akran grubuyla girdiği diyalogtan etkilendikleri bu etkileşimin çocukların gelişimlerine çok fazla etki etmedikleri söylenilebilir.

Tartışma

Spor büyüme çağındaki çocuklar için hem bedensel sağlık ve fiziksel gelişme yönünden, hem de iyi bir kişilik oluşması ve ruh sağlığı bakımından yararlı ve gereklidir. Spor, kaliteli yaşamın bir

parçası ve en yararlı sosyal etkinliklerden biri olarak kabul edilmekte ve çocukların da bu etkinlikten pay almaları gerekli görülmektedir (Temür, 2007).

Spor, sosyalleşme ve sosyal değişim aracı olarak hizmet veren olağanüstü bir güce sahiptir. Spor, büyük önem verilen birçok sosyal değer oluşmasına sürekli hale gelmesine yardımcı olur. İnsanlar onlara uygun olan sosyal rolleri öğrenirler, hemen tüm insanlar çocukken oyun, spor ve diğer aktiviteler ile sosyalleşirler (Yetim, 2011).

Bireyin sosyal yaşamı içerisinde, psiko-sosyal gelişimini destekleyerek bunu hızlandırmasına yardımcı olan faktörlerin başında spor yer almaktadır (Küçük ve Koç, 2014). Spor, insanların fiziksel, duygusal ve toplumsal bakımdan gelişimini sağlar. Ayrıca spor, grup çalışmalarını, karşılıklı dayanışmanın sağlanmasını ve toplum üyeliğinin kazanılmasını en kolay yollardan sağlayan sosyalleşme aracıdır (Aksoy, Bakış ve Ünveren, 2012). Spor ve sportif etkinlikler, bireyin sosyal çevrelere katılmasını sağlayan bir sosyal etkinlik olması özelliğinden dolayı kişinin sosyalleşmesinde önemli bir role sahiptir (Tel, 2014). Sporun, öğretilebilir zihinsel engelli çocukların sosyalleşmeleri üzerinde etkili olduğu ve spor ile sosyalleşme arasında manidar bir ilişkinin olduğu gözlemlenmiştir (Demirağ, 2010).

Bireysel özelliklere veya yakın çevre etkilerine bağlı olarak sergilenen uyum ve davranış bozukluklarının tedavisinde spor önemli bir görev üstlenmektedir. Spor yoluyla birey, gerilimden arınarak ve buna bağlı olarak rahatlama yaşamaktadır (Çavdar, 2011).

Toplum yaşamında, toplum kültürünün organik üyelerinden olan spor, bireyin gelişim özelliklerini doğrudan etkilediği gibi, barış, sevgi, dürüstlük, özveri gibi özellikleri ve değerleri de beraberinde getirir. İnsan ve toplum ilişkilerini geliştiren spor, aynı zamanda toplumsal uyumun sağlanmasında da önemli bir araçtır (Çevik ve Kabasakal, 2013).

Fiziksel aktivite ve oyun ile ilgilenmenin, çocuklarda akademik başarıyı arttırdığı, psikolojik olarak iyi olma hali sağladığı, depresyon ve kaygı bulgularını azalttığı, kendine saygıyı arttırarak, çocukların daha atılgan olmalarını sağlamaya katkı yaptığı belirlenmiştir (Strong ve ark. 2005; Taylor ve ark., 1985; Kirkcaldy ve ark., 2002; Penedo ve Dahn, 2005; Parfitt ve Eston, 2005; Sutor ve Kraak, 2007). Diğer taraftan çocuklarda alkol ve madde kullanımı ile herhangi bir fiziksel aktiviteye katılmama arasında da pozitif yönde yüksek korelasyon gösteren çalışmalar vardır (Kirkcaldy ve ark., 2002). Beden Eğitimi ve Spor, sağlıklı bir kişilik yapısının oluşumunda etkin bir rol oynamakta ve genç bireylerin sağlıklı kişilik gelişimleri için büyük önem taşımaktadır (Uslu ve Hasırcı, 1999). İyi planlanmış bir hareket eğitimi programı ile çocuklar diğer çocukların farkına varma, onlarla uyum içerisinde hareket etme ve işbirliği kurma yeteneğini geliştirebilirler (Özlü-Fazlıoğlu ve Baran, 2004). Hareket eğitimi, çocuğun duyu organları yoluyla dış dünyadan

topladığı duyumları (informasyonları) değerlendirip psikomotor tepki ve davranış olarak kendini ortaya koyduğu süreçlerde çok etkilidir (Çamlıyer 1994). Piek ve Dyck, davranış problemi olan çocukların, gelişim seviyesine uygun fiziksel aktivitelerin, günlük yaşam içerisine yerleştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadırlar (Yanardağ et al., 2007). Fiziksel aktivite programlarının otizmlili çocukların problem davranışlarda azalma, büyük fiziksel ve eğlence aktivitesinin yanı sıra, fiziksel uygunluk düzeyindeki artışa neden olabileceğini göstermiştir (Connor, French ve Henderson, 2000). Fiziksel aktivite gerilim ve anksiyetenin boşalmasına yardım eder ve emosyonel stabilite ve sabır davranışını kolaylaştırır (Baltacı, 2008).

Spor faaliyetlerine katılan kişilerde dışa dönük bir kişilik gelişir. Sporla yeni arkadaşlar edinmeyi ve toplum kurallarına uymayı öğrenen kişiler, toplumda da yasalara saygılı ve daha girişken bir kişilik kazanırlar (Akıncı, 2007).

Sonuç ve Öneriler

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, deney grubunun ön-test – son-test puanları kontrol grubuna göre daha yüksek ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Takım sporlarından futbolun, deney grubundaki çocukların sosyal gelişimlerini desteklediği tespit edilmiştir. Bir başka ifadeyle deney grubunda ki çocukların sosyalleşme düzeylerinin kontrol grubuna göre yüksek olması uygulanan programın etkili olduğunu göstermiştir.

Çocukların, kendilerine güvenmeleri, yeteneklerine inanmaları ve emsalleriyle birlikte oynamak için takım sporlarında yer almaları için teşvik edilmeli; fakat bir rekabet için zorlanmamalı ve çocukların bireysel farklılıklarını da göz önüne almalıdır.

Çocukların ilgi ve isteklerini canlı tutabilmek ve spor yapmalarını cazip hale getirebilmek için uygun ve hoş giden araç-gereç seçmeli, ödüllendirme sistemi ve net bir disiplin anlayışını kurarak benimsetmeli ve yaptığı spor uygulamalarının da beklenen hedeflere ulaştırıp ulaştırmadığı da değerlendirebilmelidir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı yurtlarda kalan uyum problemi olan çocuklara yönelik takım sporlarına daha fazla zaman ayrılması ve düzenli olarak çocukların bir spor programını takip etmelerinin sağlanması çocukların sosyal gelişimlerini olumlu yönde desteklemek açısından uygun olabilir.

Kaynaklar

- Ağrı Rehberlik Ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü, (2003). Özel Eğitim ve Kaynaştırma Uygulamaları. *www.agriram.org.tr.tc/2007*. s: 98-103,
- Akıncı, A. Y. (2007). Orta öğretim Kurumlarında Beden Eğitimi Ve Spor Etkinliklerinin Sosyalleşme Süreci Ve Şahsiyetin Oluşmasında Katkısı. *Kütahya: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*.
- Aksoy, R. Bakış, M. ve Ünveren, M. (2012). Spor sosyolojisi, *Ankara, Milli Eğitim Bakanlığı, Devlet Kitapları, Üçüncü Baskı, ISBN 978-975-11-3334-2*.
- Arslan, F. (2000). 1-3 Yaş Dönemindeki Çocuğun Oyun Ve Oyuncak Özelliklerinin Gelişim Kuramları İle Açıklanması, *C.Ü. Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 2000, 4 (2), S:40-41.
- Azaula, M. Msall, M.E. Buck, G. (2000). Measuring functional status and family support in older school-aged children with Cerebral Palsy, Comparison of three instruments. *Arch Phys Med*, 81: 307- 311.
- Anonim, (2003). Bilgi ve Düşüncelerinin İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Mart 2003 Cilt:11 No:1 pp: 65-80,s: 1
- Baltacı, G. (2008). Çocuk Ve Spor. *Ankara: Hacettepe Üniversitesi - Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Bölümü, Birinci Basım: Şubat 2008, Sağlık Bakanlığı Yayın No: 730, ISBN: 978-975-590-246-3,Baskı: Klasmat Matbaacılık - pp:3*.
- Başer, E. (1994). Futbolda Psikoloji ve Başarı. *İstanbul: Yayınevi Yayınları, Birinci Basım*.
- Bıyıklı, L. (1987). Yetiştirme yurtlarındaki çocukların zihinsel ve psiko-sosyal gelişimlerinin incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Cilt: 20, Sayı: 1.
- Çamlıyer, H. Çamlıyer, H. (2011). Çocuk Hareket Eğitimi ve Oyun. *Manisa, C.B.Ü. Matbaası, 2011, s.116–117–122*.
- Çamlıyer, H. (1994). Eğitilebilir Zeka Düzeyindeki Çocuklarda Hareket Eğitiminin Algısal Gelişim Düzeylerine Etkileri. *İzmir, Yayınlanmamış Doktora Tezi, s: 1*
- Çavdar, B. (2011). Öğretilebilir Zihinsel Engelli Öğrencilerde Beden Eğitimi Ve Spor Aktivitelerinin Toplumsallaşma Düzeylerine Etkisi. *İzmir, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s: 60*.
- Çevik, O. Kabasakal, K. (2013). Spor Etkinliklerinin, Engelli Bireylerin Toplumsal Uyumuna ve Sporla Sosyalleşmelerine Etkisinin İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi International Journal of Social and Economic Sciences* 3 (2): 74-83, 2013.
- Demirdağ, M. (2010). Sporun Öğretilebilir Zihinsel Engelli Çocukların Sosyalleşmeleri Üzerine Etkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, shf: 127*.
- Göksu, Ö. ve Yüksek, S. (2003). Elit Bayan Futbolcuların Sezon Boyunca Bazı Fiziksel Ve Fizyolojik Parametrelerinde Meydana Gelen Değişikliklerin Belirlenmesi, *İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 11 (3), 74-79. 2003
- Karabulut, E. O. Ulucan, H. (2011). Yetiştirme Yurdunda Kalan Öğrencilerin Problem Çözme Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Bakımından İncelenmesi. *Abi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 12,Sayı 1, Nisan 2011,Sayfa 227-238
- Karakuşçu, M.N. (1999). Genel Psikoloji ve Normal Davranışlar. *Gazi Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Ocak 1999, s:236, 238*

- Alp, H., & Ergül, O. K. (2015). Yetiştirme yurtlarında kalan sosyal uyum problemi olan erkek çocukların uyum problemlerinin düzeltilmesinde takım sporlarından futbolun etkisi. *International Journal of Human Sciences*, 12(2), 1522-1535. doi:[10.14687/ijhs.v12i2.3457](https://doi.org/10.14687/ijhs.v12i2.3457)
- Kirkcaldy, B.D. Shephard, R.J. ve Siefen, R.G. (2002). The relationship between physical activity and selfimage and problem behaviour among adolescents. *Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol*, 37(11): 544-50.
- Küçük H., ve Koç H. (2014). Psiko-Sosyal Gelişim Süreci İçerisinde İnsan ve Spor İlişkisi. Birimler.dpu.edu.tr/app/views/panel/137-141.pdf.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2007). Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi Uyum Güçlüğü Gösteren Çocuklar. *Ankara, Mesleki Eğitim Ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi, s: 1.*
- Muratlı, S. (1997). Çocuk ve Spor. *Ankara: Kültür Matbaası, s. 122.*
- Özbar, N. (2009). Çocuğunuz İçin Futbol. *Türkiye Futbol Federasyonu, İstanbul, Elma Basım, 1.Baskı*
- Özlü-Fazlıoğlu, Y. ve Baran, G. (2004). Duyusal Entegrasyon Programının Duyusal ve Davranış Problemleri Üzerine Etkisi. *Ankara Üniversitesi Basımevi.*
- Özer S. ve Özer K. (2002). “Çocuklarda Motor Gelişim”, *İstanbul, Atlas yayım dağıtım, 2.Basım, pp 21, 225-227.*
- Parfitt, G. ve Eston, R.G. (2005). The relationship between children’s habitual activity level and psychological well-being. *Acta Paediatr*, 94(12):1699-701.
- Penedo, F.J. ve Dahn, J.R. (2005). Exercise and well-being: A review of mental and physical health benefits associated with physical activity. *Curr Opin Psychiatry*, 18(2): 189-93.
- Strong, W.B. Malina, R.M. Blimkie, C.J. Daniels, S.R. Dishman, R.K. Gutin, B. Hergenroeder, A.C. Must, A. Nixon, P.A. Pivarnik, J.M. Rowland, T. Trost, S. Trudeau, F. (2005). Evidence based physical activity for school-age youth, *Journal Pediatrics*, 146(6), 732-737,
- Suitor, C.W. ve Kraak, V.I. (2007). Adequacy of evidence for physical activity guidelines development: workshop summary. *Institute of Medicine. Washington, DC: National Academies Press.*
- Taylor, C.B. Sallis, J.F. ve Needle, R. (1985). The relation of physical activity and exercise to mental health. *Public Health Rep*, 100(2): 195-211.
- Tel, M., (2008). Çocuklarda Sosyalleşme Araçlarının Spora Yönlendirme Durumları. *Elaşığ, Fırat Üniversitesi Sivrice Meslek Yüksekokulu, s: 2-8.*
- Temür, E. (2007). Polimetrik Ve Direnç Egzersizlerinin, Zihinsel Engelli Çocukların (10-15 Yaş) Kol ve Bacak Güç-Kuvvet Gelişimlerine Etkisinin İncelenmesi, *Kırkkale: Kırkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, s: 21-22.*
- Uslu, A. ve Hasırcı, S., (1999). Lise ve Dengi Okullarda Öğrenim Gören Öğrencilerin Beden Eğitimi Derslerinin Sosyal Uyum Düzeyine Etkilerinin Araştırılması. *BESBD, pp:3:4*
- Yanardağ, M. (2007). Otistik Çocuklarda Farklı Egzersiz Uygulamalarının Motor Performans ve Sterotip Davranışlar Üzerine Etkileri. *Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Spor Fizyoterapistliği Programı Doktora Tezi, 2007.*
- Yavuzer, H. (1998). Çocuk Psikolojisi. *İstanbul, Altın Kitaplar, 1988, s.55.*
- Yetim, A. (2011). Sosyoloji ve Spor, *Ankara: Berikan Yayınevi, Maltepe- ISBN: 9752673571.*
- Yıldız, M.C. (2008). Yetiştirme Yurdunda Kalanların Toplumsal Bütünleşme Problemleri, www.sosyalbizmetuzmani.org, web adresinden 2012 de indirilmiştir.

Extended English Abstract

Aim: This research "Orphanages the restatement of the remaining social cohesion problems with adjustment problems in boys sports team aimed to investigate the influence of football.

Method: Research universe, social services and child protection agency depends on remaining in kindergarten and girls orphanages Aydın provincial offices; And social cohesion in the 9-11 age range constitute boys with conduct disorder. The research sample was determined in two stages. In the first stage; in the organization of research by psychologists and child development specialists universe, in total harmony with social and behavioral problems in 29 (twenty nine) were determined boy. In the second stage; identified twenty-nine (29) men by researchers determined the child through simple random method with fifteen (15) experiments with groups of children, fourteen (14) of the control group was formed by children. Social cohesion and behavioral disorders of children was built in the experimental group of sixteen (16) weeks, week three (3) day, one (1) hour of team sports football workouts. Application will be made on Mondays, Wednesdays and Friday has been identified as. These days selected for the purpose of staying away from too much activity the children practiced these days and are determined to improve their children's motivation to work all week. As content; warm-up, the program was implemented consisting of functional exercises and educational games section football. The social integration and children with behavioral disorders and the control group has not been built sixteen (16) any activity or sport activities during the week.

In this research, social cohesion and group behavior scale for data collection in order to determine their level of socialization is one of the developmental characteristics of the sub-title "socialization" in the field of materials are used. Social cohesion and the scale of child behavior and a standardized data collection tool to evaluate social behavior in adults. Social cohesion and the validity and reliability study of the behavior scale, the scale is made using the same group as intermittent application method twice. Turkish translation of social cohesion and behavior scales and validity - reliability study was conducted in 1974 by Epirus.

Research eventually forming the experimental and control groups to make an assessment those responsible for the children staying at home caregivers of children to social cohesion and behavior scale was applied as a pre-test and post-test. The results of this test was performed with SPSS statistical software.

Findings: The between-group difference in comparison to the average non-sequential order of the arguments to the Mann-Whitney test Nan-par, while the intra-group comparison of mean differences were analyzed with the Wilcoxon test Nan Par. For type 1 error $\alpha = 0.05$ and 0.01 level has been taken. According to the experiments and the data containing the mother views of those responsible for the children in the control group, Mann-Whitney U test, children in the experimental prior Applied program and control groups, social adjustment and behavior scale factor is observed that no statistically significant difference between total pre-test the mean scores ($p > 0.05$). After the program is implemented, social cohesion and behavior of the children in the experimental and control group scale factors appear to be a statistically significant difference between the mean scores of post-test total ($p < 0.01$). The data containing the views of mothers responsible for children in the experimental group compared to the mean scores test wilcoxon-NP; social cohesion and behavior scales from sub-factors; Ability cooperation, taking into account the others, awareness of others, to interact with others, participate in group activities, selfishness, it is seen that there is a significant difference in the field of social maturity (** $p < 0.01$). According to the children in the control group, the mean pretest and posttest scores; social cohesion and behavior scales from sub-factors, to make cooperation, taking into account

the others, awareness of others, interaction with others, selfishness, while there was no significant statistical difference in the social maturity ($p > 0.05$).

Conclusion: According to the findings obtained in this study, the experimental group pre - and post-test scores were significantly higher than the control group. The team sports of football, has been found to support the social development of children in the experimental group. The program is implemented in other words higher than the experimental group of children socialization levels of the control group were shown to be effective.

Families and ensuring more time to leave, and the regular children do not follow the sports program of Social Policy in team sports for children with remaining adjustment problems in the country under the Ministry may be appropriate for supporting social development of children in a positive way.